

Journal iranian political sociology
Vol. 5, No.10, dey 2022

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.286059.1716>

icial justice and the stability and efficiency of political systems
(Case study: Islamic Republic of Iran)

Abstract

One of the indicators of the efficiency of any political system is judicial justice, which is symbolized by the judiciary. The more successful the judiciary is in achieving judicial justice, the greater the stability and efficiency of the political system. This article seeks to answer the question of what is the relationship between judicial justice and the stability and efficiency of the Iranian political system through descriptive methods and the use of library resources? In response, it was hypothesized that the meaning of judicial justice is the set of rights, mechanisms of justice administration and judicial structures and its characteristics include efficient laws, judicial independence and the enforcement of fair sentences. The findings show that there is a direct relationship between judicial justice, stability and efficiency of political systems. The more efficient the laws, the greater the independence of the judiciary and the fairer the execution of rulings, the higher the efficiency of political systems. Observance of the three indicators of judicial justice, namely efficient laws, judicial independence and the implementation of fair rulings can have positive effects on the stability and efficiency of the political system.

Keywords: Judicial justice, efficient laws, judicial independence, execution of rulings, efficiency of the political system.

ماهنامه علمی (مقاله علمی_ پژوهشی) جامعه شناسی سیاسی ایران،
سال پنجم، شماره ۵، دی ۱۴۰۱، صص ۱۶۷۱-۱۶۹۹
<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.286059.1716>

عدالت قضایی و ثبات و کارآمدی نظام‌های سیاسی
(مطالعه موردی: جمهوری اسلامی ایران)

عباس امیری^۱

مجید روحی دهبینه^۲

حسن خداوردی^۳

سام سوادکوهی^۴

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵

یکی از شاخص‌های کارآمدی هر نظام سیاسی، عدالت قضایی است که نماد آن دستگاه قضایی می‌باشد. به هر میزان که دستگاه قضایی در تحقق عدالت قضایی موفق باشد، ثبات و کارآمدی نظام سیاسی بیشتر خواهد بود. این مقاله با روش توصیفی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای در پی پاسخ به این پرسش است که عدالت قضایی چه رابطه‌ای با ثبات و کارآمدی نظام سیاسی ایران دارد؟ در پاسخ، این فرضیه مطرح شد که منظور از عدالت قضایی، مجموعه حقوق، سازوکارهای اجرای عدالت و ساختارهای قضایی و شاخص‌های آن شامل قوانین کارآمد، استقلال قضایی و اجرای احکام عادلانه است. یافته‌ها نشان داده میان عدالت قضایی، ثبات و کارآمدی نظام‌های سیاسی رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. هر چه قوانین کارآمدتر، استقلال دستگاه قضا بیشتر و اجرای احکام عادلانه‌تر باشد، کارآمدی نظام‌های سیاسی افزایش می‌یابد. رعایت سه شاخص عدالت قضایی یعنی قوانین کارآمد، استقلال قضایی و اجرای احکام عادلانه می‌تواند اثرات مثبتی بر ثبات و کارآمدی نظام سیاسی داشته باشد.

واژگان کلیدی: اجرای احکام، استقلال قضایی، عدالت قضایی، قوانین کارآمد، کارآمدی

دانشجوی دوره دکتری تخصصی علوم سیاسی، واحد تهران جنوب،^۱

استادیار روابط بین‌الملل و عضو هیأت علمی، دانشکده علوم انسانی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران (نویسنده مسؤل)^۲

استادیار روابط بین‌الملل و عضو هیأت علمی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران^۳

استادیار حقوق خصوصی و عضو هیأت علمی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران^۴

عدالت اساسی‌ترین مفهوم در حقوق انسانی است، به طوری که می‌توان گفت عدالت فضیلت اولیه و اساسی است تا حدی که انسان‌ها ممکن است در خصوص آزادی، رفاه، عدالت و ... شک نمایند، اما نمی‌توانند به بد بودن بی‌عدالتی اعتراف نمایند. البته که ایده خوب بودن عدالت امری بدیهی است، اما هنگام اجرای آن تضادها و تعارضات فراوانی پیدا می‌شود (Venieris, 2013: 36). عدالت ابعاد گوناگونی دارد که از مهم‌ترین حوزه‌های آن، عدالت قضایی است، چراکه یکی از مهم‌ترین شاخص‌های کارآمدی هر نظام سیاسی، دستگاه قضایی آن است و به هر میزان دستگاه قضایی در تحقق عدالت قضایی موفق باشد، کارآمدی نظام نیز افزایش می‌یابد. در خصوص مفهوم عدالت قضایی، پژوهش‌هایی صورت گرفته است که از جمله می‌توان به مقاله «اجرای عدالت، احساس عدالت و قانون‌گذاری» (حاجی‌ده‌آبادی، ۱۳۸۵)، «بررسی شرط عدالت در قاضی و شاخصه‌های عدالت قضایی» (صوفی‌آبادی، ۱۳۸۸)، «شاخصه‌های عدالت قضایی از منظر امیرالمؤمنین علی(ع)» (موسوی‌بجنوردی و روحانی، ۱۳۹۱)، و «تحلیل فقهی حقوقی شاخصه‌های عدالت قضایی در قانون اساسی» (مسعودیان، ۱۳۹۸) اشاره نمود. هر یک از پژوهش‌های صورت گرفته به صورت جداگانه به بررسی عدالت، عدالت قضایی از منظر فقهی و حقوقی، شاخصه‌های عدالت قضایی، و کارآمدی نظام سیاسی پرداخته‌اند، اما نوآوری پژوهش حاضر در بررسی عدالت قضایی و ثبات و کارآمدی نظام‌های سیاسی (جمهوری اسلامی ایران) می‌باشد که وجوه جدیدی را در بر گرفته و می‌تواند نتایج مفیدی در این خصوص به دست دهد.

در ادبیات حقوقی آمریکا موضوع عدالت قضایی مورد بررسی قرار گرفته است که از جمله می‌توان به تیلور اشاره نمود که کتاب‌هایی تحت عنوان روانشناسی اجتماعی عدالت رویه‌ای (۱۹۸۸)، عدالت اجتماعی در جامعه متنوع (۱۹۹۷) و اعتماد به قانون (۲۰۰۲) را نگاشته است. وی در یک نگاه جامعه‌شناسانه به عدالت قضایی، آن را برگرفته از چهار اصل صحبت کردن، بی‌طرفی، احترام و اعتماد می‌داند (Tyler, ۲۰۰۷: ۲۹-۳۰). این عامل‌ها نه تنها بر پدید ساختن عدالت قضایی اثر مستقیم دارند که حتی بسیاری از تعامل‌ها در دادگاه‌ها نیز بستگی به موارد پیش‌گفته شده دارد (آذربایجانی و کاظمی، ۱۳۹۶: ۱۵۱). منظور ما از عدالت قضایی، مجموعه حقوق، سازوکارهای اجرای عدالت قضایی و ساختارهای قضایی قانون اساسی در هر کشور است که از قوانین کارآمد، استقلال قضایی و اجرای احکام عادلانه در کشور ناشی می‌گردد.

عدالت قضایی از بزرگ‌ترین اهداف هر نظام قضایی است تا در سایه آن عدالت کیفری به‌خوبی اجرا شده، دادگستری صورت پذیرد. قوه قضائیه از طریق عدالت قضایی، نه تنها در حفظ و پیگیری ارزش‌های اجتماعی و سیاسی، بلکه در تعیین عملکرد اقتصادی نیز اهداف مهمی را دنبال می‌کند (Ippoliti & Vatiro, 2014; Falavigna et al, 2019). در حقیقت، قوه قضائیه با عملکرد خوب، توسعه بازار مالی و ثبات نظام سیاسی را تضمین می‌کند (Finocchiaro & Guccio, 2014). بر همین اساس، دانشمندان اخیراً تلاش کرده‌اند تا بینش عمیق‌تری در مورد عملکرد دادگاه‌ها و دادگستری‌ها، درک بهتر و در نتیجه بهبود عملکرد سیستم‌های قضایی کسب کنند

(Falavigna et al, 2015; Peyrache & Zago, 2016). چراکه این موضوع در

ارتباط مستقیم با کارآمدی و ثبات نظام سیاسی قرار دارد.

رابطه بین نوع نظام سیاسی و ثبات سیاسی ازجمله موضوع‌هایی است که جامعه‌شناسی سیاسی معاصر به آن توجه کرده است. هانتینگتون ثبات را در نهادمندی سیاسی می‌داند (هانتینگتون، ۱۳۹۲). سریع‌القلم ثبات را مساوی با قاعده‌مندی می‌داند (سریع‌القلم، ۱۳۷۸). ساندرز (۱۳۹۰: ۱۱۸-۱۱۹) در زمینه ثبات و بی‌ثباتی سیاسی به ارائه معیارهایی برای بی‌ثباتی سیاسی پرداخته است. لئون هورویتز، ثبات سیاسی را به معنای عدم وجود خشونت، به معنای دوام و پایداری حکومت، به معنای وجود رژیم مشروع و قانونی، به معنای عدم وجود تغییرات ساختاری می‌داند (Hurwitz, 1973: 449). داودینگ و ریچارد کیمبر با توجه به رویکرد سیستمی، ثبات سیاسی را به معنای الگوهای رفتاری می‌دانند (Dowding and Kimber, 1983: 230). در تعریف بر مبنای تداوم هنجاری و رفتاری، ثبات سیاسی به امکان تداوم الگوهای خاصی از رفتار سیاسی گفته می‌شود که با انتظاری عمومی همراهی می‌شود که در آینده قابل‌پیشبینی دست‌نخورده باقی خواهد ماند (لاستیک، ۲۰۰۰: ۱۷۳). درمجموع نظریه‌پردازان مختلفی به ثبات سیاسی پرداخته‌اند که ازجمله می‌توان به آکه^۲ (۱۹۷۴)، لاستیک (۲۰۰۰)، سوربوی و پاتی^۳ (۲۰۰۲)، فایرابند و فایرابند^۴ (۱۳۷۹)، خواجه‌سروی (۱۳۸۲)، هانتینگتون^۵ (۱۳۹۲)، ساندرز (۱۳۹۰)، عظیمی‌دولت‌آبادی (۱۳۸۷) و ... اشاره نمود.

^۱Lastick

^۲AKE

^۳Sobborio & Patti

^۴Feyerabend

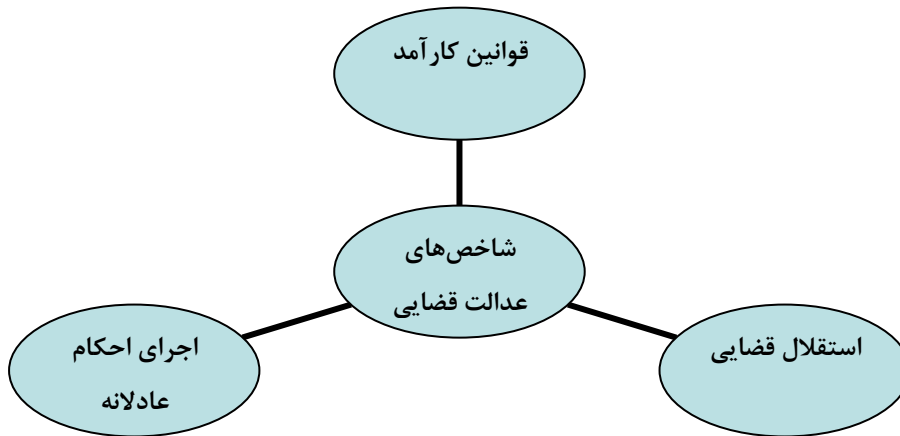
^۵Huntington

در تعریف کارآمدی نیز باید گفت که به معنای تحقق عینی یا توان سیستم در تحقق کارکردهای اساسی یک حکومت است (لیپست، ۱۳۷۴: ۱۰). برخی کارآمدی را به معنای اثربخشی، توانایی، قابلیت و لیاقت (آقابخشی، ۱۳۸۹: ۴۴۶) و برخی آن را شایستگی و کاردانی در تأمین اهداف تعریف نموده‌اند (رضائیان، ۱۳۷۹: ۱۹). کارآمدی شامل سیاست‌گذاری و اجرای دولت در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌شود. مفهوم نظام سیاسی ناظر به همه فعالیت‌های سیاسی جامعه است که ناظر بر تعامل فضای سیاسی با محیط خود است (Almond & Powell, 1978 5).

۲. مفهوم‌سازی عدالت قضایی و ثبات سیاسی

مباحث در خصوص رابطه ثبات و کارآمدی نظام سیاسی و عدالت قضایی، متنوع و گسترده است، از منظر ساندرز، معیاری که بتوان به‌وسیله آن، یک نظام سیاسی را در هر مقطع از زمان بی‌ثبات خواند، معیاری است که با وقوع یا عدم وقوع تغییرها و چالش‌ها در حکومت، رژیم یا جامعه‌ای نسبت مستقیم دارد. یعنی آن‌که تا چه حد این تغییرها و چالش‌ها، الگوی معمولی یک سیستم خاص حکومتی، رژیم یا جامعه‌ای را تغییر داده‌اند و تا چه میزان باعث ایجاد چالش در آن‌ها شده‌اند (ساندرز، ۱۳۹۰: ۱۳۴). تعریف ساندرز از بی‌ثباتی به دلیل آن‌که توسعه را در نظر نمی‌گیرد، برای بررسی تأثیر ثبات و بی‌ثباتی برای توسعه ناکافی است. الگوی مدنظر ساندرز در قالب کارایی و اثربخشی یک نظام سیاسی قرار داد. چراکه میزان موفقیت یک سیستم سیاسی بر مبنای تحقق کارایی و اثربخشی آن است (جاسبی و نفری، ۱۳۸۸: ۹۳).

شکل‌گیری کارآمدی و ثبات سیاسی، نیازمند چارچوب عادلانه‌ای از قوانین و استقلال قضایی است که دربرگیرنده حمایت کامل از حقوق افراد بوده و به صورت شایسته‌ای اجرا گردد. چراکه اجرای عادلانه قوانین، مستلزم وجود نظام قضایی مستقل و یک بازوی اجرایی فسادناپذیر است (صدرایی، ۱۳۹۶: ۲۸-۲۹). آنچه اهمیت عدالت قضایی را برجسته می‌نماید، قابل‌پذیرش بودن روند دادرسی برای مردمان است. چراکه درک جامعه مبنی بر رعایت عدالت قضایی، تصمیم‌های قضایی را توجیه‌پذیر کرده، به تمکین روند دادرسی و نیز تعهد به تصمیم‌های قضایی خواهد انجامید. به این ترتیب چارچوبی مطمئن برای عدالت قضایی با توجه به این شاخص‌ها حاصل می‌گردد که در نهایت می‌تواند اعتماد عمومی نسبت به دستگاه قضا را فراهم نماید. بنابراین هر جامعه‌ای نیازمند دستگاه قضایی است تا بدان نظم و سامان دهد. از همین رو است که عدالت برای حفظ یک نظام ضرورتی انکارناپذیر است؛ یعنی اگر هر جای جامعه دچار بی‌عدالتی باشد و نظام قضایی برای رویارویی با آن آمادگی نداشته باشد، این روابط دوباره مخدوش می‌شود. عدالت قضایی به دنبال اجرای عادلانه مجازات و درصدد پیگیری عدالت در مرحله قضاوت و نیز پس‌از آن است (طارمی، ۱۳۸۸: ۳). بر همین پایه است که می‌توان گفت عدالت قضایی در ارتباط با ثبات و کارآمدی نظام سیاسی است و هر چه قدرت عدالت قضایی و شاخص‌های آن به نحو بهتری اجرا گردد، می‌توان شاهد ثبات و کارآمدی نظام سیاسی بود. اگر اصول مربوط به عدالت قضایی به‌خوبی در دستگاه قضا، رعایت گردد، احساس عدالت قضایی در جامعه شکل می‌گیرد که از طریق استقلال قضایی، کارآمدی قوانین و اجرای احکام می‌تواند زمینه ثبات و کارآمدی نظام سیاسی را فراهم آورد.

نمودار ۱: الگوی نظری در زمینه شاخص‌های عدالت قضایی

۳. قوانین کارآمد و ثبات و کارآمدی نظام سیاسی ایران

قوه قضائیه یکی از ارکان مهم مردم‌سالاری و نماد کارآمدی نظام سیاسی است که وظیفه سنگینی در اجرای عدالت و برخورد با مفسدان و متجاوزان به حقوق عامه برعهده دارد. این قوه در چهل سال گذشته فراز و فرودهای فراوانی داشته امروز تکامل یافته است. طی سال‌های اخیر احکام انقلابی زیادی در برخورد با مفسد اقتصادی صادر شده که اگر همراه با نظارت‌های دقیق پیشینی در دستگاه‌های نظارتی و نظارت‌های درون دستگاهی سایر قوا باشد، می‌تواند به خشکاندن ریشه فساد و نه فقط برخورد با مفسدان بینجامد. بنابراین نظام سیاسی آنگاه کارآمد است که بتواند وظایفی را که بیشترین مردم از آن متوقع هستند را انجام دهد و وظیفه اصلی یک نظام سیاسی

پشتیبانی همه‌جانبه زندگی فردی، اجتماعی، سیاسی، مادی و معنوی همه شهروندان و تأمین آسایش برای همگان در اجتماع است (صیاد و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۵)، که قوه قضائیه به‌عنوان یکی از قوای اصلی نقشی ویژه در کارآمدی و ناکارآمدی آن دارد. ثبات و کارآمدی نظام سیاسی برای هر نظامی از اهمیت بسیاری برخوردار است. کارآمدی نظام سیاسی دارای فرایندی مشخص است. آنچه در این فرایند مهم است، دستیابی به اهداف تعیین‌شده با کمترین هزینه است (رضائیان، ۱۳۹۵: ۶). دستیابی به اهداف نیز باید با نیازها و خواسته‌های شهروندان هم‌راستا و هماهنگ باشد (Esty, ۱۵۰۶: ۲۰۰۶).

با این مباحث، کارآمدی قوانین از عناصر اصلی عدالت قضایی به شمار می‌رود و در دو بستر کلی قابل‌عرضه است. بستر نخست عبارت از آمرانه بودن قانون، الزامی بودن، عام‌الشمول بودن و ضمانت معقول داشتن است که در حد کارآمدی اولیه تفسیر می‌گردند. اما بستر دوم معطوف به توجیه اقتصادی و اجتماعی داشتن قانون، پیشرو بودن، شفافیت و سلامت قانون دارد که به حداکثرسازی توان قانونی منجر می‌شود (الماسی و حبیبی، ۱۳۹۰: ۱۲). هرچند بعد از انقلاب اسلامی، تلاش‌هایی در خصوص اصلاح قوانین و بروز کردن آن‌ها منطبق با تحولات جدید صورت گرفته، اما ناکارآمد بودن این قوانین (ناشی از ایرادات موجود در قوانین و همچنین عدم نظارت بر امور اجرایی می‌باشد)، موجب شده تا ثبات و کارآمدی نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران باوجود تلاش‌ها در زمینه اصلاحات در بخش عمومی و مقررات‌زدایی و شفافیت قوانین و مقررات، در پاره‌ای از مقاطع با خطراتی مواجه گردد که نباید تمامی این مشکلات و مخاطرات را به دلیل دشمنی برخی از کشورها و یا فساد عده‌ای دانست. بلکه ناکارآمد

بودن و عدم نظارت درست و عادلانه بر اجرای قوانین را باید از جمله دلایل اصلی عدم ثبات و ناکارآمدی نظام سیاسی ایران دانست.

۴. استقلال قوه قضاییه و ثبات و کارآمدی نظام سیاسی ایران

یکی از بارزترین ویژگی‌های قوه قضاییه کارآمد، این است که قوه‌ای مستقل از قوای دیگر باشد تا بتواند از استقلال قضایی حراست نماید. مراد از استقلال قضایی آن است که دستگاه قضایی در انجام وظایف قانونی خود تحت تأثیر عوامل محیطی و انسانی قرار نگیرد. از این رو دستگاه قضایی زمانی مستقل است که از سایر قوای حاکمه و طرفین دعوا یا به عبارتی، از فشارهای داخلی و خارجی جدا باشد و در این شرایط به پرونده رسیدگی کند (غمامی و محسنی، ۱۳۸۵: ۲۷۰). بنابراین یکی از شاخصه‌های سنجش عدالت در دستگاه قضایی، استقلال آن دستگاه است. تتبع در اصول قانون اساسی بیانگر آن است که استقلال دستگاه قضایی از دو نظر استقلال ساختاری و استقلال شخصی مورد تأکید قرار گرفته است.

استقلال ساختاری به معنای عدم دخالت سایر قوا در امور قضایی چه به صورت مستقیم و چه غیرمستقیم است. بر همین پایه، اصل ۱۵۶ قانون اساسی، قوه قضائیه را قوه‌ای مستقل و پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت دانسته است. مراد از استقلال شخصی نیز، استقلال قضات در مقام دادرسی است. این استقلال زمانی محقق می‌گردد که قاضی صرفاً براساس موازین قانونی و دستورهای وجدانی خود و به‌دوراز هرگونه نفوذ یا فشار بیرونی و درونی مبادرت به صدور حکم نماید (هاشمی، ۱۳۹۷: ۲۹۵). چراکه در غیر این صورت، تضمینی برای حکم به‌حق و

عدالت باقی نمی‌ماند. بنابراین برای دستیابی به استقلال قضایی، مستقل بودن قوه قضائیه از سایر قوا لازم، اما کافی نیست. علاوه بر استقلال دستگاه قضایی، امنیت شغلی و قضایی شخص قاضی نیز باید به نحوی تأمین گردد تا بدون نگرانی از انفصال بدون دلیل از خدمت و تغییر محل خدمت، به موضوع دعوا رسیدگی نماید (مسعودیان، ۱۳۹۸: ۱۱۲).

طبق اصل ۱۵۶ قانون اساسی، «قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی، اجتماعی و مسئول تحقق بخشیدن به عدالت است». این قوه بخشی از حاکمیت بوده و هدف آن نمی‌تواند جدای از اهداف حکومت باشد. نکته مهمی که می‌توان به آن اشاره نمود، استقلال مالی و منابع انسانی قوه قضائیه می‌باشد که در قانون اساسی وجود دارد و به این معناست که استقلال قوه قضائیه از این منظر امری اجتناب‌ناپذیر است.

قاضی باید اطمینان داشته باشد رایی که صادر می‌کند به اجرا در خواهد آمد، هیچ مقام رسمی و غیررسمی در اجرای آن مانعی ایجاد نخواهد کرد. بنابراین باید ضمن بسترسازی مناسب برای فعالیت قوه قضائیه، از هرگونه رفتاری که استقلال قوه قضائیه را تضعیف می‌کند، خودداری و جلوگیری نمود. چراکه از این طریق است که ثبات و کارآمدی نظام سیاسی فراهم می‌گردد. البته گاه شاهد بودیم که خود دستگاه قضا نیز منشأ فساد بوده که نشان‌دهنده نوعی ضعف در ساختار نظارتی این مجموعه برای کنترل فساد است. این مسئله می‌تواند از استقلال بیش‌ازحد دستگاه قضایی حاکی باشد که موجبات فساد در این قوه را که رسالت دادخواهی و فریادرسی از مردم را دارد، فراهم نموده است. این مسائل خود می‌تواند ثبات و کارآمدی نظام سیاسی را تضعیف نماید.

۵. اجرای احکام عادلانه و ثبات و کارآمدی نظام سیاسی ایران

قوه قضائیه با عملکرد خوب که از اعتماد شهروندان برخوردار است، یکی از مهم‌ترین شرایط را برای تعامل مؤثر اجتماعی و اقتصادی و در نتیجه رفاه و شکوفایی یک جامعه تشکیل می‌دهد. عدالت قضایی ایجاب می‌کند که امکان دسترسی همه افراد به نظام قضایی به صورت یکسان و راحت وجود داشته باشد و همه افراد به‌دوراز مقام و مسئولیت بتوانند دعاوی خود را در نظام قضایی مطرح نمایند. این اصل در نظام قضایی اسلامی به شدت مورد تأکید قرار گرفته است (فرحزادی، ۱۳۷۹: ۵۹).

اجرای احکام عادلانه خود می‌تواند بر میزان ثبات و کارآمدی نظام سیاسی تأثیرگذار باشد، چراکه دخالت همه افراد جامعه در اداره امور اجتماعی و مشاهده اجرای قوانین به صورت عادلانه می‌تواند بر باورهای مردم مبنی بر این‌که دستگاه قضا، دستگاهی است که در اجرای احکام، عدالت را مدنظر قرار دارد، تأثیرگذار باشد و همین مسئله بر ثبات و کارآمدی نظام سیاسی تأثیرگذار باشد.

در ادامه در قالب نمودار و براساس آمارهای جهانی به بررسی شاخص فساد مالی و حاکمیت قانون متأثر از نقش دستگاه قضایی در جمهوری اسلامی ایران اشاره شده است.

نمودار ۱: شاخص فساد مالی در جمهوری اسلامی ایران از سال ۲۰۱۰ تا

۲۰۲۰

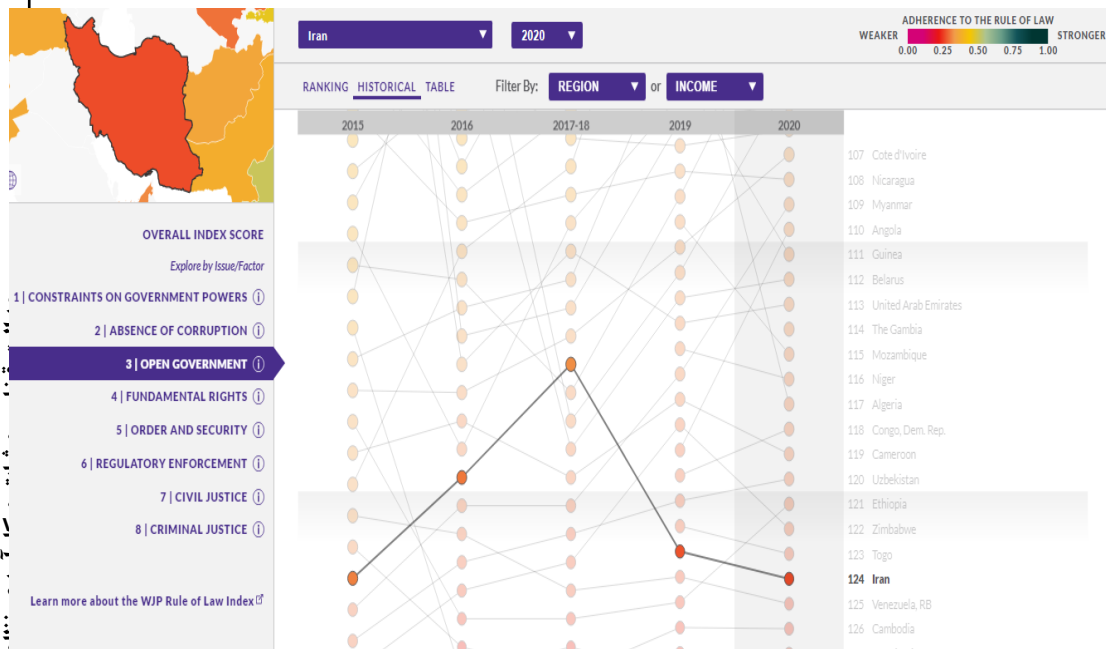
منبع: برگرفته از داده‌های اقتصاد تجارت^۱

با توجه به نمودار بالا می‌توان گفت که ایران یکی از کشورهای دارای فساد مالی گسترده است که این مسئله ناشی از عدم وجود حاکمیت قانون می‌باشد که موجبات نارضایتی در بین مردم و عدم وجود عدالت قضایی گردیده است. یکی از شاخص‌هایی که در گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده استفاده می‌شود؛ شاخص حاکمیت قانون پروژه عدالت جهانی^۲ است که، یکی از منابع اصلی جهان برای داده‌های اصلی و مستقل در مورد قانون است. ابعاد این شاخص، شامل (محدودیت بروی قدرت‌های حکومت، عدم فساد، حکومت باز، حقوق بنیادی، نظم و امنیت، اجرای

^۱<https://fa.tradingeconomics.com/iran/corruption-index>

^۲The World Justice Project (WJP) Rule of law Index

مقررات، عدالت مدنی و عدالت کیفری^۱ است. در ادامه جایگاه ایران براساس این مؤلفه‌ها با توجه به گزارش سال ۲۰۲۰ شاخص حاکمیت قانون پروژه عدالت جهانی ارائه شده است. شاخص حاکمیت قانون پروژه عدالت جهانی براساس رنکینگ جهانی^۲ رتبه درآمد^۳، رتبه منطقه‌ای^۴، تغییر امتیاز^۵ و امتیاز فاکتور^۶ در نظر گرفته شده است.

های سیاسی
(ایران)

^۱ Constraints on Government Powers; Absence of Corruption; Open Government; Fundamental Rights; Order and Security; Regulatory Enforcement; Civil Justice; Criminal Justice.

^۲ Global rank

^۳ Income rank

^۴ Regional rank

^۵ Score change

^۶ Factor Score

نمودار ۲: جایگاه جمهوری اسلامی ایران از منظر شاخص حاکمیت قانون از

سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰

منبع: برگرفته از سامانه شاخص حاکمیت قانون در پروژه عدالت جهانی^۱

جدول ۱: جایگاه جمهوری اسلامی ایران از منظر مؤلفه‌های حاکمیت قانون در

سال ۲۰۲۰

امتیاز فاکتور	تغییر امتیاز	رتبه منطقه‌ای	رتبه درآمد	رنکینگ جهانی	مؤلفه
۰/۳۷	-۰/۰۲	۸ از ۷	۴۲ از ۳۷	۱۲۸ از ۱۱۴	محدودیت بروی قدرت‌های حکومت
۰/۴۳	-۰/۰۲	۸ از ۶	۴۲ از ۳۲	۱۲۸ از ۷۶	عدم فساد
۰/۲۸	-۰/۰۱	۸ از ۷	۴۲ از ۴۱	۱۲۸ از ۱۲۴	حکومت باز
۰/۲۲	-۰/۰۲	۸ از ۸	۴۲ از ۴۲	۱۲۸ از ۱۲۸	حقوق بنیادی
۰/۷۳	-۰/۰۲	۸ از ۴	۴۲ از ۲۱	۱۲۸ از ۶۳	نظم و امنیت
۰/۴۶	-۰/۰۲	۸ از ۶	۴۲ از ۳۳	۱۲۸ از ۸۸	اجرای مقررات

^۱ <https://tp4.ir/%d8%b4%d8%a7%d8%ae%d8%b5-%d8%b4%d9%81%d8%a7%d9%81%db%8c%d8%aa-%d9%82%d8%a7%d9%86%d9%88%d9%86-%d8%b3%d8%a7%d9%84-%db%b2%db%b0%db%b2%db%b0/>

۰/۵۵	۰/۰۰	۴ از ۸	۱۹ از ۴۲	۱۲۸ از ۵۸	عدالت مدنی
۰/۳۷	-۰/۰۵	۷ از ۸	۳۱ از ۴۲	۱۲۸ از ۸۷	عدالت کیفری

منبع: برگرفته از سامانه شاخص حاکمیت قانون در پروژه عدالت جهانی^۱

مطابق این رتبه‌بندی، ایران با مجموع امتیاز ۷/۸، جایگاه ۱۰۹ از ۱۲۸ کشور مورد بررسی را به خود اختصاص داده است. همچنین در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا جایگاه هفتم را در میان هشت کشور دارا است. این پروژه با استفاده از نهادهای مدنی و اشخاص حقیقی و حقوقی بر اساس ۸ معیار اصلی و مجموعاً ۴۴ معیار به سنجش حاکمیت قانون پرداخته شده است. جایگاه ۱۰۹ ایران در این رتبه‌بندی نشان از وضعیت نامطلوب و نامناسب این شاخص‌ها در کشور است که در نوع خود می‌تواند بر ثبات و کارآمدی نظام سیاسی تأثیرگذار باشد. در این رتبه‌بندی از لحاظ حقوق بنیادی، حکومت باز و محدودیت بروی قدرت‌های حکومت، جایگاه ایران وضعیت نامطلوبی را نشان می‌دهد.

۶. ثبات و کارآمدی نظام سیاسی ایران در ارتباط با عدالت قضایی

قوه قضاییه مرجعی است که دادگاه‌ها برای اعلام و تفسیر قانون به دادگاه‌ها سپرده‌اند. در جوامع دموکراتیک، از این قدرت به‌عنوان مکانیزم اجرای حقوق مردم استفاده می‌شود زیرا دادگاه‌ها می‌توانند در هر زمان و توسط هر شخصی برای قضاوت در مورد قانونی بودن یک عمل فراخوانده شوند. در واقع، قدرت قضایی می‌تواند توسط مردم

^۱ <https://tp4.ir/%d8%b4%d8%a7%d8%ae%d8%b5-%d8%b4%d9%81%d8%a7%d9%81%db%8c%d8%aa-%d9%82%d8%a7%d9%86%d9%88%d9%86-%d8%b3%d8%a7%d9%84-%db%b2%db%b0%db%b2%db%b0/>

برای به دست گرفتن دادگستری برای تصمیم‌گیری در مورد سازگاری یک عمل اجرایی یا قانون‌گذاری با قانون اساسی صورت گیرد. قوه قضاییه به‌عنوان منابع قانونی در حل و فصل اختلافات حقوق بشر شناخته می‌شود. با توجه به این نقش، قوه قضاییه نقش بسزایی در پیشبرد حقوق بشر و دموکراسی و در مجموع ثبات نظام سیاسی در یک کشور دارد (Twinomugisha, 2010: 1-22).

رعایت عدالت در سطوح مختلف هر نظام سیاسی، نتایج مثبت بسیاری را در بر دارد. چراکه هیچ‌چیزی به‌اندازه عدالت جامعه و نظام سیاسی را قدرت و بقا نمی‌دهد. عدالت قضایی از آن‌جهت اهمیت دارد که این قانون است که در جامعه خط‌مشی‌ها، وظایف و اختیارات و نیز روابط بین اقشار مختلف را معین می‌نماید. اگر قانون در جامعه به‌خوبی اجرا گردد، جامعه در مسیر عدالت گام برمی‌دارد، چراکه قانون خوب ضمانت اجرای عدالت در جامعه است. پس قانون زیربنای نظام سیاسی است و اگر درست و به‌جا وضع و اجرا گردد، عدالت نیز برقرار می‌شود (لکزایی، ۱۳۸۹: ۶۱). اگر نظام قانون‌گذاری در مباحث قضایی با مقتضیات جامعه ارتباط نداشته باشد و به‌درستی اجرا نگردد، عیب و نقص بزرگی در کشور ایجاد می‌شود که نتیجه آن تأثیر منفی بر مؤلفه‌های مرتبط با نظام سیاسی است. بنابراین شیوه قانون‌گذاری باید به شکل قانون جامع ایجاد شود، قانونی که همه مسائل را تبیین کند.

اگر بخواهیم قوه قضاییه‌ای قوی و کارآمد داشته باشیم که مورد قداست و احترام قرار بگیرد، باید بتوانیم تمامی ارکانی را که با قوه قضاییه همکاری می‌کنند، با این قداست حفظ کنیم. همه افراد جامعه مکلف هستند با دستگاه قضایی همکاری کنند و این مفهومی است که هنوز در نظام اجتماعی دیده نشده است و در عمل، مردم این

وظیفه را برای خود احساس نمی‌کنند. این در حالی است که قانون‌گذار در بعضی از قوانین، برای این کار ضمانت اجرا مشخص کرده است. بر همین پایه است که اهمیت و ضرورت کارآمدی مطرح می‌شود که در صورت بی‌توجهی و نپرداختن به آن، عنصر مشروعیت به‌تنهایی کاری از پیش نمی‌برد و در درازمدت مشروعیت به ضد خود تبدیل می‌گردد (صیاد و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۵) که در نهایت کاهش کارآمدی نظام سیاسی را به دنبال دارد. در مجموع باید گفت برای این‌که زمینه عدالت قضایی فراهم گردد، باید هر سه شاخص مهم قوانین کارآمد و مؤثر، استقلال قضایی و اجرای احکام عادلانه بدون نظر گرفتن موقعیت شخصی افراد در کنار یکدیگر فراهم باشد و از این طریق کارآمدی نظام سیاسی فراهم گردد.

نتیجه‌گیری

یکی از چالش‌های اصلی اجرای عدالت قضایی است که می‌تواند زمینه کارآمدی نظام سیاسی را فراهم آورد. عدالت و اجرای آن در سطح جامعه موجب می‌شود که نیروهای سیاسی، اداری و مردم به آنچه می‌خواهند دست یابند و برای دستیابی به خواسته‌ها و آرمان‌های مدنظر خود، راه‌های معتدل و منطقی را انتخاب نمایند. عدالت قضایی به معنای رعایت حقوق قانونی و شرعی اصحاب دعوا در فرایندهای مختلف دادرسی است که نهادینه شدن آن در دستگاه قضایی، تداوم و اقتدار حکومت را در پی دارد. قانون اساسی به‌عنوان مهم‌ترین سند حقوقی کشور، مسئول تحقق بخشیدن به عدالت قضایی را به قوه قضائیه سپرده است. عدم دستیابی به عدالت قضایی و عدم

اجرای درست آن، موجب می‌شود تا انسان‌ها به نیرنگ و دروغ، سو استفاده، تضعیف اخلاق عمومی و ازهم‌پاشیدگی اجتماعی سوق پیدا نمایند که نتیجه این موضوع، عدم ثبات نظام سیاسی است. ایجاد یک نظام سیاسی کارآمد و باثبات مستلزم وجود کارگزارانی است که دارای ویژگی‌های معنوی و اخلاقی برتر و برخوردار از تخصص، شایستگی و تعهد باشند. رعایت عدالت در سطح کارگزاران جامعه به‌ویژه عدالت قضایی که مدنظر این پژوهش است، موجب اجرای بهتر احکام در سطح جامعه، نتایج ساختاری مثبت، برخورداری مردم از امکانات موجود در جامعه به نحو مطلوب، بالا رفتن توان و قدرت نظام و رعایت حقوق فردی و اجتماعی خواهد شد. نتایج مطالعه مورد تجزیه و تحلیل، لزوم اصلاح رویه‌های قضایی فعلی را نشان می‌دهد، چراکه مزایای افزایش تدریجی عملکرد دادگاه‌ها و بهبود فرایند عدالت قضایی، این فرصت را فراهم می‌کند عملکرد بخش‌های کلیدی نیز بهبود یابد. برآیند بحث فوق آن است که دولت جمهوری اسلامی درعین‌حالی که دچار ناکارآمدی (تورم بالا، رشد اقتصادی پایین) است، دچار عدم رویه قضایی مناسب و به‌نوعی عدم وجود عدالت قضایی است که عامل کسری مشروعیت و ناکارآمدی نظام سیاسی دانسته می‌شود که یکی از مهم‌ترین چالش‌های کشور محسوب می‌گردد. لذا می‌توان گفت که بین کارآمدی نظام سیاسی و عدالت قضایی رابطه برقرار است و رعایت درست این سه شاخص در کنار یکدیگر یعنی قوانین کارآمد، استقلال قضایی و اجرای احکام عادلانه می‌تواند موجب تأثیرات مثبت بر ساختار نظام سیاسی و به‌طورکلی کارآمدی و مشروعیت نظام سیاسی گردد.

منابع

۱. فارسی

الف) کتاب‌ها

۱. آقابخشی، علی؛ افشاری‌راد، مینو (۱۳۸۹). فرهنگ علوم سیاسی، نشر چاپار، چاپ سوم، تهران.
۲. آلموند، گابریل (۱۳۸۱). چهارچوبی نظری برای بررسی سیاست تطبیقی، ترجمه علیرضا طیب، مرکز آموزش مدیریت دولتی، چاپ اول، تهران.
۳. خواجه‌سروی، غلامرضا (۱۳۸۲). رقابت سیاسی و ثبات سیاسی در جمهوری اسلامی ایران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، چاپ اول، تهران.
۴. رضائیان، علی (۱۳۷۹). مبانی سازمان و مدیریت، انتشارات سمت، چاپ اول، تهران.
۵. رضائیان، علی (۱۳۹۵). اصول مدیریت، انتشارات سمت، چاپ اول، تهران.
۶. ساندرز، دیوید (۱۳۹۰). الگوهای بی‌ثباتی سیاسی، ترجمه حمید عنایت، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ دوم، تهران.
۷. عظیمی‌دولت‌آبادی، امیر (۱۳۸۷). منازعات نخبگان سیاسی و ثبات سیاسی در جمهوری اسلامی ایران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، چاپ اول، تهران.
۸. فایرابند، ایو؛ فایرابند، روزالیند (۱۳۷۹). تغییر اجتماعی و خشونت سیاسی درخشونت و جامعه، ترجمه علی افتخاری، انتشارات سفیر، چاپ اول، تهران.

۹. هاشمی، سیدمحمد (۱۳۹۵). *حقوق اساسی و ساختارهای سیاسی*، نشر میزان، چاپ سوم، تهران.
۱۰. هاشمی، سیدمحمد (۱۳۹۷). *حقوق بشر و آزادی‌های اساسی*، انتشارات میزان، چاپ چهارم، تهران.
۱۱. هانتیگتون، ساموئل (۱۳۹۲). *سامان سیاسی در جوامع دستخوش دگرگونی*، ترجمه محسن ثلاثی، انتشارات علم، چاپ پنجم، تهران.

ب) مقالات

۱. احمدی، حسین؛ معیدفر، سعید (۱۳۹۴). «دموکراسی و ثبات سیاسی»، *مجله مسائل اجتماعی ایران*، سال ۶، شماره ۱، بهار و تابستان، صفحات ۷-۳۵.
۲. آذربایجانی، علیرضا؛ کاظمی، محسن (۱۳۹۶). «درنگی در مفهوم احساس عدالت قضایی»، *مجله حقوق اسلامی*، دوره ۱۴، شماره ۵۴، پاییز، صفحات ۱۴۳-۱۶۰.
۳. بیگی‌نیا، عبدالرضا؛ صفری، سعید؛ مرشدی‌زاده، عبدالحمید (۱۳۹۱). «شناسایی و اولویت‌بندی‌های شاخص‌های حکمرانی خوب»، *مجله چشم‌انداز مدیریتی*، سال ۵، شماره ۳، تابستان، صفحات ۴۳-۵۴.
۴. جاسبی، جواد؛ نفری، ندا (۱۳۸۸). «طراحی الگوی حکمرانی خوب بر پایه نظریه سیستم‌های باز»، *فصلنامه علوم مدیریت ایران*، سال ۴، شماره ۱۶، زمستان، صفحات ۸۵-۱۱۷.
۵. حاجی‌ده‌آبادی، احمد (۱۳۸۵). «اجرای عدالت، احساس عدالت و قانون‌گذاری»، *مجله فقه و حقوق*، سال ۸، شماره ۹، تابستان، صفحات ۱-۲۶.

۶. دلیلی، شهاب (۱۳۹۷). «عدالت اجتماعی و کارآمدی نظام سیاسی در جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه مطالعات راهبردی، دوره ۲۱، شماره ۸۲، زمستان، صفحات ۶۱-۹۲.
۷. سریع‌القلم، محمود (۱۳۷۸). «ثبات سیاسی و توسعه سیاسی»، مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی، سال ۵، شماره ۱۴۵ و ۱۴۶، پاییز، صفحات ۴-۱۱.
۸. صدراپی، سیدصارم (۱۳۹۶). «درآمدی بر مبانی نظری حکمرانی خوب»، ماهنامه پژوهش ملل، دوره ۲، شماره ۱۹، تابستان، صفحات ۲۳-۳۷.
۹. صوفی‌آبادی، محمود (۱۳۸۸). «بررسی شرط عدالت در قاضی و شاخصه‌های عدالت قضایی در فقه و حقوق ایران»، پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۵، بهار، صفحات ۱۱۳-۱۳۴.
۱۰. صیاد، محمدرضا؛ خسروی، محمدعلی؛ شیرخانی، علی؛ خسروی باب اناری، ملک تاج (۱۳۹۷). «تأثیر فرهنگ دولت‌گرا بر کارآمدی نظام سیاسی در جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، سال ۸، شماره ۳، تابستان، صفحات ۲۷-۴۷.
۱۱. طارمی، محمدحسین (۱۳۸۸). «عدالت قضایی و جرایم پیرامونی»، نگاه حوزه، سال ۵، شماره ۲۶۳، تابستان، صفحات ۱-۲۲.
۱۲. غمامی، مجید؛ محسنی، حسن (۱۳۸۵). «اصول تضمین‌کننده عملکرد دموکراتیک در دادرسی و اصول مربوط به ویژگی‌های دادرسی مدنی»، مجله حقوق و علوم سیاسی، سال ۵، شماره ۷۴، تابستان، صفحات ۲۶۵-۲۶۹.

۱۳. فرحزادی، علی اکبر (۱۳۷۹). «معرفی اجمالی اصول بنیادین در دادرسی عادلان»، فصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضایی، سال ۵، شماره ۱۹، تابستان، صفحات ۳۷-۸۰.
۱۴. کنگرانی، محمدمهدی (۱۳۹۲). احساس عدالت با نگرش بر حقوق کیفری مبانی، آثار و جلوه‌ها، دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، رشته حقوق جزا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
۱۵. لکزایی، صدیقه (۱۳۸۹). «رویکردی دینی به مناسبات عدالت و کارآمدی نظام سیاسی»، مطالعه قرآن و حدیث، سال ۳، شماره ۲، بهار، صفحات ۴۹-۷۰.
۱۶. لیپست، مارتین (۱۳۷۴). «مشروعیت و کارآمدی»، ترجمه رضا زیب، مجله فرهنگ توسعه، سال ۵، شماره ۱۸، تابستان، صفحات ۱۰-۱۱.
۱۷. الماسی، نجادعلی؛ حبیبی، بهنام (۱۳۹۰). «بررسی اصول حاکم بر قوانین کارآمد از منظر تحلیل اقتصادی حقوق»، مجله حقوق خصوصی، سال ۸، شماره ۱۹، پاییز، صفحات ۲۴-۵.
۱۸. مسعودیان، مصطفی (۱۳۹۸). «تحلیل فقهی حقوقی شاخصه‌های عدالت قضایی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه دانش حقوق عمومی، دوره ۸، شماره ۲۵، پاییز، صفحات ۱۰۳-۱۲۴.
۱۹. مسعودیان، مصطفی (۱۳۹۸). «تحلیل فقهی-حقوقی شاخصه‌های عدالت قضایی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه دانش حقوق عمومی، سال ۸، شماره ۲۵، پاییز، صفحات ۱۰۳-۱۲۴.
۲۰. موسوی بجنوردی، سید محمد؛ روحانی، سمیه (۱۳۹۱). «شاخصه‌های عدالت قضایی از منظر امیرالمؤمنین علی (ع) با رویکردی برآرای امام خمینی (س)»،

پژوهشنامه متین امام خمینی و انقلاب اسلامی، دوره ۱۴، شماره ۵۴، بهار، صفحات ۱۹-۴۳.

۲. انگلیسی

A) BOOKS

۱. Ake, Claude. (1974). *Modernization and Political Instability*, World Politics.
۲. Almond, Gabriel & Powell, Bingham (1978). *Comparative Politics: (System Process and Policy)*, second edition, Little Brown and Company.
۳. Cameron, M.A. & Blararu, A.M. & Burns, L. (2004). *Constitutional Frame Works and the Rule of Law: Rethinking Stepan and Skach on Parliamentarism versus Presidentialism*, Department of Political Science, University of British Columbia, Vancouver, Canada.
۴. Dowding, Keith & Kimber, Richard (1983). *The Meaning of Political Stability*, European Journal of Political Research.
۵. Esty, Daniel (2006). *Good Governance at the Supranational Scale*, Faculty Scholarship Series.
۶. Gauri, Varun & Brinks, Daniel M (2008). *Courting Social Justice: Judicial Enforcement of Social and Economic Rights in the Developing World*.
۷. Sobborio, G & Patti, D (2002). *Political Instability and Public Expenditur*, Availability. www.polis.UNipmn.It.

B) Articles

۱. Falavigna, Greta & Ippoliti, Roberto & Manello, Alessandro (2019). "Judicial Efficiency and Immigrant Entrepreneurs", *Journal of Small Business Management*, Volume 55, Issue 72, page 421-449. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12376>

۶. Falavigna, Greta & Ippoliti, Roberto & Manello, Alessandro & Ramello, Giovanni (2015).” Judicial productivity, delay and efficiency: A Directional Distance Function (DDF) approach”, *European Journal of Operational Research*, Volume 240, Issue 2, page 592–601. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2014.07.014>
۷. Finocchiaro Castro, Massimo & Guccio, Calogero (2014). “Searching for the source of technical inefficiency in Italian judicial districts: An empirical investigation”, *European Journal of Law and Economics*, Volume 38, Issue 3, page 369–391. <https://doi.org/10.1007/s10657-012-9329-0>
۸. Hurwitz, Leon (1973). “Contemporary Approaches to Political Stability”, *Comparative Politics*, Volume 5, Issue 3, page 449-463. <https://doi.org/10.2307/421273>
۹. Ippoliti, Roberto & Vatiero, Massimiliano (2014). “An analysis of how 2002 judicial reorganization has impacted on the performance of the first instance courts (Preture) in Ticino”, *IdEP Economic papers*, 2014/08, page 1-20. <file:///C:/Users/OSTAD%20ALI/Downloads/wp1408.pdf>
۱۰. Lastick, Ian (2000). “Stability in deeply divided societies: Consociationalism versus control in Hutchinson and Anthony D. Smith (eds.)”, *Critical Concepts in Political Science*, (Vol. 5), London: Rutledge.
۱۱. Peyrache, Antonio & Zago, Angelo (2016). “Large courts, small justice!: The inefficiency and the optimal structure of the italian justice sector”, *Omega*, Volume 64, Issue 3, page 42–56. <https://doi.org/10.1016/j.omega.2015.11.002>
۱۲. Twinomugisha, Ben kiromba (2010). ‘The role of the judiciary in the promotion of democracy in Uganda’, *African Human Rights Law Journal*, Volume 9, Issue 1, page 1–27. <https://hdl.handle.net/10520/EJC52143>

۹. Venieris, Dimitris (2013) "Crisis Social Policy and Social Justice", Available in www.eprints.lse.ac.uk/50258/1/GreeSE_No69.pdf

برگردان منابع فارسی به انگلیسی

A) Books

۱. Aghabakhshi, Ali; Afshari Rad, Minoo (1389). Culture of Political Science, Chapar Publishing, Third Edition, Tehran.
2. Akhavan Kazemi, Bahram (1381). Justice in the Political System of Islam, Cultural Institute of Contemporary Knowledge and Thought, First Edition, Tehran.
3. Almond, Gabriel (1381). A Theoretical Framework for the Study of Comparative Politics, translated by Alireza Tayeb, Public Management Training Center, First Edition, Tehran.
4. Khajehsravi, Gholamreza (1382). Political Competition and Political Stability in the Islamic Republic of Iran, Islamic Revolution Documentation Center, First Edition, Tehran.
۵. Rezaian, Ali (1379). Fundamentals of Organization and Management, Samat Publications, First Edition, Tehran.
6. Rezaian, Ali (1395). Principles of Management, Samat Publications, First Edition, Tehran.

7. Saunders, David (1390). Patterns of Political Instability, translated by Hamid Enayat, Institute for Strategic Studies Publications, Second Edition, Tehran.
8. Sangalji, Mohammad (1395). Judiciary in Islam, University of Tehran Press, Fifth Edition, Tehran.
9. Azimi, Dolatabadi, Amir (1387). Conflicts of Political Elites and Political Stability in the Islamic Republic of Iran, Islamic Revolution Documentation Center, First Edition, Tehran.
10. Feyraband, Yves; Feyerabend, Rosalind (1379). Social change and political violence in violence and society, translated by Ali Eftekhari, Safir Publications, first edition, Tehran.
11. Vakilian, Hassan (1390). Discourses in Law and Legislation, Research Publishing Center of the Islamic Consultative Assembly, First Edition, Tehran.
12. Hashemi, Seyed Mohammad (1395). Fundamental Rights and Political Structures, Mizan Publishing, Third Edition, Tehran.
13. Hashemi, Seyed Mohammad (1397). Human Rights and Fundamental Freedoms, Mizan Publications, Fourth Edition, Tehran.
14. Huntington, Samuel (2013). Political order in societies undergoing change, translated by Mohsen Thalasi, Alam Publications, fifth edition, Tehran.

B)articles

1. Ahmadi, Hussein; Moeidfar, Saeed (1394). "Democracy and Political Stability", Iranian Journal of Social Issues, Volume 6, Number 1, Spring and Summer, pp. 7-35.

2. Azerbaijani, Alireza; Kazemi, Mohsen (1396). "Delay in the Concept of the Sense of Judicial Justice", *Journal of Islamic Law*, Volume 14, Number 54, Fall, pp. 143-160.
3. Beiginia, Abdol Reza; Safari, Saeed; Morshedizadeh, Abdul Hamid (1391). "Identification and Prioritization of Good Governance Indicators", *Journal of Management Perspective*, Volume 5, Number 3, Summer, pp. 43-54.
4. Jasbi, Javad; Nafri, Neda (1388). "Designing a Good Governance Model Based on Open Systems Theory", *Iranian Journal of Management Sciences*, Volume 4, Number 16, Winter, pp. 85-117.
5. Hajiyadeh Abadi, Ahmad (1385). "Execution of Justice, Sense of Justice and Legislation", *Journal of Jurisprudence and Law*, Volume 8, Number 9, Summer, Pages 1-26.
6. Dalili, Shahab (1397). "Social Justice and the Efficiency of the Political System in the Islamic Republic of Iran", *Quarterly Journal of Strategic Studies*, Volume 21, Number 82, Winter, pp. 61-92.
7. Sarai al-Qalam, Mahmoud (1378). "Political Stability and Political Development", *Journal of Political and Economic Information*, Volume 5, Numbers 145 and 146, Fall, pp. 4-11.
8. Sadraei, Seyed Sarem (1396). "An Introduction to the Theoretical Foundations of Good Governance", *Journal of Nations Research*, Volume 2, Number 19, Summer, pp. 23-37.
9. Sufiabadi, Mahmoud (1388). "Study of the condition of justice in the judge and the characteristics of judicial justice in jurisprudence and Iranian law", *Research in Islamic jurisprudence and law*, Volume 5, Number 15, Spring, pp. 113-134.

10. Sayad, Mohammad Reza; Khosravi, Mohammad Ali; Shirkhani, Ali; Khosravi Bab Anari, Malek Taj (1397). "The Impact of State-Building Culture on the Efficiency of the Political System in the Islamic Republic of Iran", Quarterly Journal of Political Research in the Islamic World, Volume 8, Number 3, Summer, pp. 27-47.
11. Tarmi, Mohammad Hussein (1388). "Judicial Justice and Peripheral Crimes", Pegah Hozeh, Volume 5, Number 263, Summer, Pages 1-22.
12. Ghamami, Majid; Mohseni, Hassan (1385). "Principles Ensuring Democratic Performance in the Judiciary and Principles Related to the Characteristics of Civil Procedure", Journal of Law and Political Science, Volume 5, Number 74, Summer, pp. 265-269.
13. Farahzadi, Ali Akbar (1379). "Overview of Fundamental Principles in the Trial of the Righteous", Quarterly Journal of Judicial Law Perspectives, Volume 5, Number 19, Summer, pp. 37-80.
14. Kangarbani, Mohammad Mehdi (2013). Sense of Justice with an Attitude Towards Criminal Law Principles, Effects and Effects, University of Tehran, Faculty of Law and Political Science, Criminal Law, M.Sc. Thesis.
15. Lakzai, Siddiqa (1389). "A Religious Approach to the Relationship between Justice and the Efficiency of the Political System", Study of the Quran and Hadith, Volume 3, Number 2, Spring, pp. 49-70.
16. Lipst, Martin (1374). "Legitimacy and efficiency", translated by Reza Zib, Journal of Development Culture, Volume 5, Number 18, Summer, Pages 10-11.

17. Almasi, Najad Ali; Habibi, Behnam (1390). "A Study of the Principles of Efficient Laws from the Perspective of Economic Analysis of Law", *Journal of Private Law*, Volume 8, Number 19, Fall, pp. 5-24.
18. Mobin, Hojjat (1396). "Strategies and Measures for Easy Public Access to a Fair Judicial System", the sixth conference of the Islamic-Iranian model of progress.
19. Masoudian, Mustafa (1398). "Legal jurisprudential analysis of the characteristics of judicial justice in the Constitution of the Islamic Republic of Iran", *Quarterly Journal of Public Law Knowledge*, Volume 8, Number 25, Fall, pp. 103-124.
20. Masoudian, Mustafa (1398). "Jurisprudential-Legal Analysis of the Characteristics of Judicial Justice in the Constitution of the Islamic Republic of Iran", *Quarterly Journal of Public Law Knowledge*, Volume 8, Number 25, Fall, pp. 103-124.
21. Makvandi, Fawad; Zare, Hamid; Qasim Agha, Omid (1397). "Citizens' Perceptions of the Indicators of Political Stability and Political Displacement in Good Governance", *Organizational Culture Management*, Volume 16, Number 4, Winter, pp. 950-927.
22. Mousavi Bojnourdi, Seyed Mohammad; Rouhani, Somayeh (1391). "Characteristics of Judicial Justice from the Perspective of Amir al-Mo'menin Ali (AS) with an Approach to the Votes of Imam Khomeini (AS)", *Matin Research Journal of Imam Khomeini and the Islamic Revolution*, Volume 14, Number 54, Spring, pp. 19-43.